

Váradról indult az „emberi muzsika”

„Meggyőződésem, hogy a zenének, különösen a könnyűzenének, amellyel az életem összefonódott, a melódia a lelke, a világa, az anyanyelve. A melódia a zene sorsa és jelleme, a melódia a zenének – hogy is mondjam csak – a humánuma. Dallamától emberi a muzsika.” Ezek **Fényes Szabolcsnak**, Nagyvárad szülöttének szavai.

Slágereivel belopta magát generációk szívébe, dallamai nemcsak alkotói korszakában, az 1930-as évektől a '80-as évekig csendültek fel, hanem a mai napig is élnek feldolgozásokban, a közelmúlt táncdalénekesek előadásában. Fényes Szabolcs 1912. április 30-án született Nagyváradon, egy Lukács György utcai házban. Csodagyerekként tartották számon. Tizenegy éves korában egy jótékonysági hangversenyen lépett fel, a fellépésnek pedig sajtóvisszhangja lett! A *Nagyvárad* napilap tudósítója lelkesedéssel írta róla: „A műértő közönséget is meglepte Fényes Szabolcs zongorajátéka, aki, mint egy kis zenevirtuóz, tíz percig játszott kotta nélkül operettrészleteket.”

Édesapja, Fényes Lóránt, az I. világháború után mérnökként dolgozott, de a munkája mellett műkedvelőként maga is szívesen muzsikált. Első dalát egy házi mulatságon rögtönözte Zilahon, Balázs Árpád zenéjére. A címe *Gyere velem akáclombos falumba*. A dal hamarosan országos ismertségre tett szert. Ady Endre, kinek asztaltársaságához tartozott Nagyváradon Fényes Lóránt is, annyira megszerette a dalt, hogy legszívesebben a magáénak vallotta volna.

A zeneszerző egyszer a *Film, Színház, Irodalom* szerkesztőjének, Egyed Zoltánnak a következőt mondta gyermekkoráról: „Apám, Fényes Lóránt huszárhadnagy igen jó barátságban volt Balázs Árpáddal és Fráter Lóránttal, akinek zenéjére nem egy népszerű magyar nóta szövegét írta.” Szabolcs később is

Fényes Szabolcs dallamai örökzöld kedvencei sokaknak

vonzódást érzett a népies műfajhoz, Fráter Lóránt, Váradi Aladár, Bura Károly nótái pedig mindmáig élnek a Fényes-versekkel. Ők mindannyian bihariak voltak, közel laktak Váradhoz, így szinte mindennapos vendégek voltak a Fényes családnál. Fényes Szabolcs később így emlékezett vissza ezekre az időkre: „Én már négyéves koromtól kezdve hallatlan érdeklődést mutattam a zene iránt, és Balázs és Fráter lett a kedvencem. Egyébként ha Fráter Lóránt új nótát szerzett, mindig nekem hedegülte el először, és megkérdezte, hogy mi a véleményem róla.”

Nagyobbacska volt már, amikor rendszeresen ott ült szüleivel a Szigligeti Színház páholyában, s inkább az operettek ragadták meg a figyelmét. Egy karácsonyra ajándéknak egy kis színházat kért, s abban aztán Lehár Ferenc, Jacobi Viktor és Kálmán Imre operettjeit adta elő. Visszaemlékezve ezekre az időkre, azt mondta, hogy ezzel a színházzal sokkal

kevesebb baja volt, mint később az igazival Budapesten. A zongoraleckéknek is nagyon örült, mert eljátszhatta a dalokat, amelyeket előző este a Bémer téri színházban hallott. Édesapjától néha megzenésítésre ajánlott témákat kapott. Egyik ilyen téma az volt, hogy milyen lenne, ha egy lánynak szerenádot kellene adnia. Tizenegy éves korában apja szövegére egész estét betöltő operettet komponált, szülei és a vendégek meglepetésére.

„A premontrei gimnáziumba jártam – emlékezett vissza –, és talán a környezet hatásának tudható be az, hogy igen nagy érdeklődéssel kezdtem viseltetni az egyházzene iránt. Zeneakadémiai tanárom, Siklós Albert nagyon megkedvelt, és elsősorban mint egyházzenei komponistának jósolt nekem nagy jövőt. Tizennégy éves koromban egy szimfoniétát és több kamarazenei művet szereztem. Ötödikes koromtól kezdve már minden időmet a zenének szenteltem, és ez természetesen a tanulásom rovására ment. Ebben az időben repatriáltunk, mivel nem akartak engem román gimnáziumba íratni; Pesten jártam a kőbányai reálgimnáziumba. Ötödikes koromtól kezdve nagyon gyenge tanuló lettem – ismerte be a komponista –, nem hallgattam apám intésére, és egész nap a zongora mellett ültem.”

Ekkoriban jelent meg első dala, a *Sicc, bábám* Harmath Imre szövegével, amit a Rózsavölgyi cég adott ki. Bár a dalra akkor nem figyeltek fel, a közös munka összehozta Harmath Imrével, s ő később hozzásegítette, hogy bekerüljön korrepetitornak a Fővárosi Operettszínházba. Amikor 1931-ben a budapesti operettszínházi direktor Faludi Sándor elé odaállt a magyar slágerkirály, Harmath Imre, ezekkel a szavakkal mutatta be felfedezettjét: „A fiatalember most maturált, direktorkám.

A szülőház a Lukács György (ma Nicolae Jiga) utcán

Az iskolában nem valami jó tanuló, de Siklós bácsi, aki tanítja a Zeneakadémián, azt állítja, hogy övé a jövő. Hallgassa meg, és maga is ezt fogja mondani.” A következő években pedig a XX. századi magyar könnyűzene legtermékenyebb és egyben legsikeresebb zeneszerzője lett. Csaknem ötven operettet írt, százharminc filmhez komponált zenét. Jöhetett bármilyen divatirányzat, mindig lépést tudott tartani a korrallal.

Apja eredetileg jogi pályára szánta, ám amikor Szabolcs – úgy tizenkét éves korában – kijelentette, hogy ő híres zeneszerző akar lenni, édesapja beleegyezett, és mindenben támogatta őt. Az operett akkori fellegvárába, a Király Színházba is elkísérte, hogy bemutassa Lázár Ödön igazgatónak és Marton Sándor zenekiadónak. Itt Szabolcs eljátszotta néhány addigi művét, s mindkét szakember azt tanácsolta az ifjúnak, hogy mindenekelőtt tanulja ki a zene mesterségét. Így került a Zeneakadémiára a híres Siklós Alberthez, s magánúton kezdte meg tanulmányait. Mire leérettsgizett, már hat évfolyamot abszolvált Siklósnál, aki olyan tehetségesnek tartotta, hogy tanársegédként maga mellett akarta tartani.

Szabolcsot unokanővére, Fényes Anna, a híres gyermekprimadonna is protezsálta Faludinál. Annak anyyira megtetszett a fiatalember muzsikája, hogy két dalát le is kötötte a *32-es baka vagyok én* című revü számára. Végül csak az egyik Fényes-szám aratott hatalmas sikert estéről estére. Faludi ezután megbízta Fényest egy teljes operettpartitúra megkomponálásával, s a mű elkészültekor szerződést tett a 18 éves fiatalember elé. A szerzemény operettszínházbeli elfogadásáról a *Színházi Élet* is beszámolt. „Különösen új operettszerzőkben van nagy bőség, akik közül talán legtehetségesebb az a tizennyolc éves fiatalember, akinek operettmuzsikáját a Fővárosi Operettszínház fogadta el, és akit voltaképpen Fényes Annuska fedezett fel. Fényes Annusra minden színházba járó emlékszik. A háborús Pest kedvence volt. Ennek a Fényes Annusnak unokaöccse Fényes Szabolcs...” – írta 1930-ban a *Délibáb* című színházi lap. Így született operett Vajda Ernő *A hárem* című vígjátékából, s jutott el a világ minden tájára.

Az operett premierjét 1931. április 25-én tartották. „A Pesten már rég látott Kosáry Emmy színpadra lépését tíz percig tartó ová-

(folytatás a következő oldalon)

Váradról indult az „emberi muzsika”

(folytatás az előző oldalról)

ció fogadta” – számolt be a korabeli tudósítók az eseményről. A bemutató utáni napon megjelent lapok elsősorban a primadonnát dicsőítették, de pár sor erejéig megemlékeztek az ígéretes tehetségű kezdő zeneszerzőről is. Fényes a bemutató délelőttjén levizsgázott matematikából, hármásra. Estére meghívta tanárait testületileg élete első premierjére. „A további vizsgáimon meg se tudtam mukkanni, és tanárain csak azért engedtek át, mert ott voltak a bemutatón, és nagyon tetszett nekik a muzsikám.”

Az operett bemutatója után négy nappal Beöthy László, a Király Színház alapító igazgatója és a magyar operettjatszás stílusának megteremtője így nyilatkozott: „Jó lesz megjegyezni Fényes Szabolcs nevét, aki a vígjáték új muzsikáját komponálta. Sohasem árt, ha egy későbbi siker alkalmából eldicsekedhetünk vele, hogy mi már régen megmondtuk róla, hogy tehetséges.” Fényes sok év elmúlásával úgy róttá le háláját, hogy megírta a címadó dalt *A bal négyes páholy* című darabhoz, amely lényegében a Király Színház és Beöthy László története.

Fényes sokat dolgozott, három dalt írt Hunyady Sándor *Feketeszárú cseresznye* című drámájának paródiájához, a *Feketeszárú menyecske* címűhöz, amit a Feld-aréna muta-

tott be sok zenével, és neveltette meg vele a közönséget. Ráadásul a darabot estéről estére az ifjú zeneszerző vezényelte. Napközben is folyamatosan és sokat dolgozott, hiszen előtte állt az őszi évad nagy kihívása, a *Maya*, amelynek premierjét 1931. november 7-re tűzték ki. Ezen a napon csoda történt: Fényes Szabolcsot felfedezték. Hamarosan Max Reinhardt hívta meg a világhírű berlini Revüszínházba, s ott az együttes zenei tanácsadója mellett dolgozhatott.

A következő Fényes-operett, a *Manolita* a színlapon és a színpadon megjelenő nagy nevek – Honthy Hanna, Latabár Kálmán, Solthy György, Rátkai Márton, Somogyi Nusi – ellenére is hatalmasat bukott 1932-ben, de nem Fényes zenéje miatt. Később ugyanis minden egyes számát – más szöveggel – „eladta” új operettjeiben. Ezután szinte minden évben új Fényes-operettnak örülhetett a közönség. Közülük a *Vén diófa* (Magyar Színház, 1942) lett a legsikeresebb, nem utolsósorban a főszerepet játszó Fedák Sári miatt. 1941-ben Bubik Árpád, az Operettszínház akkori igazgatója szembekerült Cselle Lajossal, a színészkamara teljhatalmú titkárával, és ezzel sorsa megpecsételődött. Hamarosan visszatért Berlinbe, s helyébe Fényes Szabolcsot nevezték ki direktornak. Fényes ugyanabban az évben vette feleségül Csikós Rózsit, a fiatal és csinos szubrettet.

Az emléktáblát a Szigligeti Színház állíttatta, s 2012. április 30-án, a komponista születésének centenáriumán avatták fel

Befejezésül álljon itt az újonnan kinevezett direktor első nyilatkozata, amint a *Délibábban* megjelent: „Valóságos házifiú vagyok már a Fővárosi Operettszínházban. 1931-ben ott értem meg az első nagy sikert a *Mayával*. Azóta hat nagy operettem ment ott. A társulat megszervezésére igen nagyméretű tárgyalásaim vannak. A bemutatkozó operettem számára a Vígszínház magyar nótákat is kitűnően éneklő filmsztár-színésznőjét szeretném megnyerni. A tárgyalások kedvezőek. – Fényes itt Tolnay Klárirra utal, akit a Vígszínház mégsem engedett el, ezért helyette Szelezky Zitát szerződtették. – A bonvivánom jelenleg operaházi tag, a neve S-sel kezdődik, és Jánossal végződik. Filmen is megszerette a közönség. A szubrettem Kiss Manyi, aki kétszáz estére szerződött.”

(Forrás: Nemlaha György újságíró, szerkesztő, művészeti és zenei író írásai)

Farkas László